

залучення фахівців із відповідних сфер діяльності, в результаті і виникає термінологічна плутанина, некоректність у позначенні і тлумаченні понять.

За ініціативи Міністерства економічного розвитку і торгівлі України створена платформа для проведення конструктивних дискусій, далі потрібно мати прагнення всіх зацікавлених сторін до спільного пошуку шляхів розв'язання проблем, взаємних поступок і підтримка депутатським корпусом положень і норм законопроекту.

Гаваза Є.В.,

*аспірант відділу ціноутворення та кон'юнктури ринку ННЦ «Інститут аграрної економіки»,
м. Київ, Україна*

ВИРОБНИЦТВО ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК СКЛАДОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Останнім часом проблема безпеки та якості продовольчої продукції набуває все більшої актуальності у всьому світі. Стрімке розповсюдження практики застосування біотехнологій в сільському господарстві та надмірна хімізація традиційного землеробства спричинили деградацію агроєкосистем та забруднення навколишнього природного середовища. Для прикладу, „вклад” АПК в забруднення ґрунтів оцінюється в 50%, водних ресурсів – 40-50%. На тлі цих процесів зростання екологічної свідомості населення посприяло тому, що якість на сьогоднішній день стала одним із найважливіших факторів конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції.

В той же час на продовольчих ринках розвинених країн постійно зростає частка органічної, тобто гарантовано екологічно безпечної продукції з відсутністю в її складі ГМО, нітратів, гормонів, антибіотиків і т.д. Виробництво органічної продукції цілком відповідає концепції сталого розвитку завдяки збереженню та відтворенню агроєкосистем, підвищенню родючості ґрунтів та стійкості тварин до хвороб, захисту біологічного різноманіття.

Органічне сільське господарство сприяє не лише формуванню стійких агроєкосистем і забезпечує високі якісні стандарти агропродовольчої продукції, але і в ряді випадків спроможне позитивно вплинути на показники ефективності функціонування аграрного сектору в частині зниження витрат на закупівлю мінеральних добрив, засобів захисту рослин, стимуляторів росту, паливно-мастильних матеріалів тощо (таблиця).

Для України, враховуючи високу питому вагу сільського населення, недостатньо працевлаштованого та бідного в матеріальному плані, розвиток органічного землеробства являється перспективним ще і завдяки отриманню сільськими мешканцями додаткових доходів від „зеленого” туризму, базовою складовою якого є екологічно орієнтоване фермерство, а також можливість працевлаштування.

Таблиця

Вигоди для учасників ринку органічної продукції

Суб'єкт ринку	Вигоди
Виробники	Збільшення рентабельності
Торговці	Розширення асортименту, Збільшення обороту
Споживачі	Покращення здоров'я
Мешканці сільської місцевості	Безпечне довкілля, Додаткові робочі місця, Підвищення заробітної плати, Розвиток «зеленого туризму»
Держава	Підвищення рівня зайнятості, Збільшення надходжень до бюджету, Зменшення витрат на подолання наслідків забруднення навколишнього середовища

Пріоритетність розвитку органічного сільського визначена в Державній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року, де планується „довести обсяг частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства до 10 відсотків” [1]. Крім того, 18 вересня 2012 р. Верховна Рада України ухвалила Закон „Про

виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини”, який був направлений на підпис Президенту. Цей Закон визначає правові, економічні, соціальні та організаційні основи виробництва та реалізації органічної продукції, встановлює вимоги до вирощування, виробництва, переробки, сертифікації, маркування, перевезення, зберігання та реалізації органічної продукції та сировини [2].

На сьогоднішній день Україна займає 22 місце у світі по площі органічних сільськогосподарських угідь (270 тис. га), кількість сертифікованих виробників – 155. Внутрішній ринок хоч і зростає досить активно, проте все ще оцінюється в скромні 5,1 млн. євро, а частка даної продукції на ринку продовольства не перевищує 0,1%. [3]. Для порівняння, розмір ринку органічної продукції в Німеччині становить 6 млрд. євро, у Франції – 3,4 млрд., у Великобританії – 2 млрд. євро. Таким чином, говорити про масове споживання органічної продукції поки що зарано, але з воно буде неодмінно збільшуватись паралельно із ростом фінансового благополуччя населення.

Подальший розвиток в Україні органічного сільського господарства, формування повноцінного сегменту внутрішнього продовольчого ринку і нарощення експорту органічних продуктів залежить від впливу багатьох факторів. В глобальному масштабі позитивні перспективи розвитку виробництва і ринку органічної продукції в Україні пов’язані з актуалізацією світової проблеми забезпечення безпеки харчування, яку неспроможне вирішити традиційне сільське господарство, і водночас – з недостатнім забезпеченням попиту на екологічно чисту продукцію з боку, насамперед, європейських споживачів.

Стимулюючий вплив на формування органічного сегменту агропродовольчого ринку України можуть також спричинити необхідність дотримання нашою державою глобальних угод по навколишньому природному середовищу (конвенцій про біологічне різноманіття, зміні клімату і т.д.); гармонізація і взаємне визнання національних органічних стандартів та міжнародному рівні; розвиток науки в галузі органічних технологій та інноваційні винаходи в сфері ресурсного забезпечення органічного агровиробництва.

Проте на шляху розвитку вітчизняного ринку органічних продуктів можуть створювати перешкоди тиск агрохімічної і біотехнологічної індустрії та конкуренція з боку альтернативних систем виробництва агропродовольчої продукції.

Найбільш вагомими проблемами, що стримують широке розповсюдження органічного землеробства в нашій країні, є відсутність вітчизняної, узгодженої з міжнародними вимогами системи сертифікації та механізму фінансової підтримки виробників органічної продукції, недостатня обізнаність споживачів щодо переваг органічного сільського господарства та недовіра їх до будь-яких гарантій безпеки продукції.

З метою вирішення зазначених проблем доцільним є прийняття Національного плану дій щодо стимулювання розвитку виробництва, переробки та реалізації органічної продукції, в рамках якого визначити: створення спеціальних сировинних зон; забезпечення контролю за якістю продукції та оцінки її відповідності органічним стандартам; забезпечення механізму фінансової підтримки органічних фермерів за допомогою інструментів дотування, пільгового оподаткування та кредитування; сприяння об’єднанню невеликих фермерських господарств у кооперативи; розвиток каналів збуту органічної продукції; забезпечення наукової та дорадчої підтримки розвитку органічного виробництва; сприяння розповсюдженню інформації про органічне виробництво через ЗМІ та за допомогою проведення масових заходів.

Тільки переорієнтація подальшого руху агропродовольчої сфери в напрямку від екоруйнівного до екосприятливого впливу на довкілля, спрямованість на максимальну мінімізацію застосування хімічно синтезованих речовин та практична реалізація органічного землеробства в комплексі дозволить впритул наблизитись до практичної реалізації в Україні парадигми сталого розвитку, тобто досягти синхронізації економічних, екологічних та соціальних інтересів у напрямку забезпечення права майбутніх поколінь на гідне життя.

Література: 1. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: Постанова КМУ від 19 вересня 2007 р. № 1158 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. 2. Проект Закону про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини від 13.01.2012 № 9707 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua> 3. Федерация органічного руху України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://organic.com.ua>.